

33.0219 טיפול בחייל הנמצא במצוקה נפשית

תוקף סעיפים 1 עד 22 מ-10 במאוס 2008

הגדרות

1. בפקודה זו:

א. "חייל" - חייל או חיילת בשירות סדיר ובשירות מילואים.

ב. "מפקד יחידה" - מפקד יחידת רישום בתקן סא"ל, לפחות, ובהיעדרו מפקד יחידה ממונה.

תוקף סעיף משנה ב' מ-30 בדצמבר 2010

ג. "מפקד החייל" - מפקדו הישיר של החייל בדרגת סג"ם ומעלה.

ד. "גורם בריאות הנפש" (להלן: "גורם ברה"ן") - קב"ן או רופא פסיכיאטר המשרתים במסגרת מערך בריאות הנפש בצה"ל.

תוקף סעיף משנה ה' מ-11 ביולי 2017

ה. יחידת הדרכה או הכשרה - מחנה או מתקן שיועדו העיקרי הוא להכשיר את החייל ברמת הפרט לשלבי ההכשרה בנתיב קידומו הצבאי (טירונות, הכשרה בסיסית, פיקוד זוטור, הכשרה ייעודית), למגוון תפקידים צבאיים ומקצועות ולעלייה בדק"גות, בחיל ובמערך. עם תפקידי יחידת הדרכה או הכשרה נמנים גם תפקידים אלה: תמיכה באימונים, הסבה מקצועית והשתלמויות.

כללי

2. כל אחד מהמקרים המפורטים להלן יחשב כמצוקה נפשית:

א. חייל שהתנהגותו מסכנת או עלולה לסכן את עצמו או את סביבתו.

ב. בהתנהגותו או בהתבטאויותיו של החייל, יש כדי להצביע בעיני מפקדו או בעיני חבריו, על מצוקה נפשית (כגון: דיכאון המתבטא באדישות כלפי הסביבה, התכנסות החייל בתוך עצמו, שינוי קיצוני בהתנהגותו).

ג. כל מקרה אחר, הנראה בעיני המפקד, כראוי לבירור מיידי של גורמי ברה"ן.

תוקף סעיפים 1 עד 22 מ-10 במאוס 2008

תוקף סעיף משנה ב' מ-30 בדצמבר 2010

תוקף סעיף משנה ה' מ-11 ביולי 2017

תוקף סעיף 5 מ-30 בדצמבר 2010

תוקף סעיף 10 מ-11 ביולי 2017

תוקף סעיפים 17, 19 ו-24 מ-11 ביולי 2017

תוקף סעיפים 25 - 29 מ-11 ביולי 2017

3. חייל הסבור שהוא נזקק לבדיקת גורם ברה"ן, על אף שלא נתגלה בו מצב של מצוקה נפשית, כמפורט בסעיף 2 לעיל, יופנה לטיפול רפואי בהתאם לפ"מ 61.0104. ההפניה לגורם ברה"ן תיעשה בהתאם לאמור בהוראת הקרפ"ר 401.005.

4.

א. התקבלה בקפ"ץ או בקצין העיר (להלן: "הגורם המטפל") הודעה המתארת מצוקה נפשית של חייל, יפנה הגורם המטפל למפקד החייל ויעדכנו בדבר. המפקד יעדכן את הגורם המטפל בהמשך הטיפול בדיווח.

ב. במקרים חריגים, כשהתרשם הגורם המטפל, כי החייל מעוניין שלא תועבר הודעה למפקדו או, כי המצוקה הנפשית נובעת מיחס של המפקד אל החייל- ינחה הגורם המטפל את החייל לפעול, כמפורט בסעיף 3 לעיל.

תוקף סעיף 5 מ-30 בדצמבר 2010

5. חבר ליחידה ומשרת אחר בקרבת החייל, אשר הבחין בהתנהגות או בהתבטאות המצביעה על מצוקה נפשית אצל חברו, ידווח על כך בהקדם האפשרי למפקדו של החייל או למפקד אחר בהיעדרו, אשר יפנה את החייל לגורמים אשר יכולים לסייע לו במצוקתו.

פעולות המפקד

6. אם התגלו אצל החייל ביטויי מצוקה נפשית, כאמור לעיל, יפעל המפקד כמפורט להלן:
א. יראיין את החייל מיד.

ב. יפנה את החייל לבדיקת קצין הרפואה היחידתי, למרפאה המרחבית או לגורם ברה"ן.

ג. במקרה שסבר הרופא כי יש צורך בכך – יפנה את החייל לבדיקת גורם ברה"ן, על פי נוהלי ההפניה שבהוראת הקרפ"ר 401.005 "נוהל הפניית חייל לטיפול גורמי בריאות הנפש".

טיפול בחייל הנמצא בסיכון אובדני בתחומי יחידתו

7. אם סבור המפקד שהחייל עלול לנסות לפגוע בעצמו או שהחייל כבר ניסה לעשות כן, יפעל המפקד, בנוסף לאמור לעיל כמפורט להלן:

א. המפקד ימנע מהחייל כל גישה לנשק; לשם כך, ימנה המפקד שני חיילים שמתפקידם להשגיח על החייל, לבל יפגע בעצמו או באחרים (להלן: "המשגיחים"). אם על המשגיחים לשאת נשק בתוקף תפקידם, הם ישאו את הנשק בלי מחסניות, ואת המחסניות ישאו בכיסם.

ב. מעמד המשגיחים - אם תנאי היחידה מאפשרים זאת, יהיו המשגיחים קצינים או חוגרים בשירות קבע. אם תנאי היחידה אינם מאפשרים זאת, יהיו המשגיחים חיילים בשירות חובה.

ג. דרגת המשגיחים - ככלל, תהיה דרגת המשגיחים כדרגת החייל, לפחות. אם אין בנמצא חיילים שדרגתם כדרגת החייל, לפחות, והמפקד סבור שחיילים אחרים מסוגלים לבצע את התפקיד, ימנה המפקד משגיחים שדרגתם נמוכה מדרגת החייל, שמסוגלים, לפי דעתו, לבצע את התפקיד.

ד. החייל יהיה תחת השגחת המשגיחים, בנפרד משאר חיילי היחידה, במקום שיש בו תנאי מנוחה הולמים. יש להביא את החייל לבדיקת גורם רפואי או גורם ברה"ן (להלן: "הגורם הבודק"), שיטפלו בחייל בהתאם לשיקוליהם המקצועיים. ההשגחה כאמור, לא תוסר מהחייל עד להבאתו בפני גורם רפואי או בפני גורם ברה"ן שיחליטו לגבי המשך ההשגחה על החייל.

ה. הנשק יוחזר לחייל על-פי החלטת מפקד בדרגת סא"ל, לפחות, ולאחר קבלת חוות דעת כתובה מגורם בריאות הנפש, הקובעת, כי אין מניעה לאפשר לחייל גישה לנשק.

8. אם החליט הגורם הבודק שיש צורך גם באבחון פסיכיאטרי, יובא החייל בפני פסיכיאטר, בהתאם ללוחות הזמנים שקבע הגורם הבודק. אם ראה הגורם הבודק צורך בכך, תימשך ההשגחה על החייל עד להבאתו לפסיכיאטר. הטיפול בחייל וההשגחה עליו ימשיכו בהתאם להוראות הפסיכיאטר.

9. המשגיחים על החייל, כאמור בפקודה זו, יוחלפו בתורנות, כאילו הייתה זו שמירה, בהתאם לשעות השמירה המותרות, כמפורט בפ"מ 33.0213 "שעות שינה ומנוחה של חיילים".

הטיפול בחייל השוהה מחוץ ליחידתו

תוקף סעיף 10 מ-11 ביולי 2017

10. אם הגיעו לקצין העיר, לקצינת פניות הציבור או לכל גוף צבאי אחר, הודעות על ניסיון התאבדות או על איום בהתאבדות של חייל השוהה מחוץ ליחידתו, עליהם להודיע על כך מייד, למפקדו של החייל, ולמפקד מרפאת בריאות הנפש הצבאית הקרובה למקום האירוע, במידה והאירוע מתרחש בשעות הפעילות. לאחר שעות הפעילות, יעבירו הודעה למפקדו של החייל ולקב"ן הכונן, באמצעות חמ"ל הרפואה השייך לפיקוד, שבמרחבו התרחשו ניסיון ההתאבדות או האיום בהתאבדות. הקב"ן הכונן או מפקד מרפאת בריאות הנפש שקיבלו את פרטי הדיווח יטפלו בנושא, בהתאם להנחיות המקצועיות שנקבעו לעניין זה על ידי שקבע לעניין זה אט"ל מקרפ"ר ברה"ן רמ"ח ברה"ן (להלן: "רמ"ח ברה"ן").

11. יחידתו של החייל תעביר הודעה למוקד המשטרה הצבאית המרחבית על פרטי החייל ועל מיקומו. המשטרה הצבאית תסייע לקב"ן ולמפקדו של החייל בטיפול בנושא בהתאם להנחיות הקב"ן או גורם ברה"ן אחר.

הטיפול בחייל השוהה מחוץ ליחידתו והמסרב לשתף פעולה ולקבל סיוע מגורמי הצבא

12. מייד עם קבלת ההודעה, יפעל המפקד ליצירת קשר עם החייל בתיאום עם גורם הברה"ן ובליווי. את גורם הברה"ן ימנה לעניין זה מפקד מרפאת הברה"ן או הקב"ן הפיקודי. לאחר יצירת הקשר עם החייל, יפעל המפקד בהתאם להוראותיו של גורם ברה"ן זה.
13. גורם הברה"ן ינחה את המפקד, האם וכיצד להסתייע בקרובי החייל, לצורך הטיפול בחייל, וכן יחווה דעתו לגבי דחיפות הטיפול בחייל.
14. הורה גורם הברה"ן, כי יש להביא מייד את החייל לאשפוז או לבדיקה, תימסר הודעה לחייל, כי עליו להתייצב לבדיקה או לאשפוז, על-פי החלטת הגורם.
15. סרב החייל להיבדק, יפעל גורם ברה"ן זה בהתאם לסעיפים 6 עד 7 לחוק הטיפול בחולי נפש, התשנ"א–1991 (להלן: "חוק הטיפול בחולי נפש"), ובהתאם להנחיית מרכז ברה"ן 03-003, ולהנחיית מרכז ברה"ן 03-004. נוסף על זאת, יבחן הנושא מול הפסיכיאטר המחוזי, שיבדוק, בין השאר, אם מתקיימת עילה להבאת החייל לבדיקה כפויה או לאשפוז כפוי.
16. הורה הפסיכיאטר המחוזי על בדיקה כפויה או על אשפוז כפוי, תסייע יחידת החייל בהבאתו לבדיקה, בהתאם להוראות גורם ברה"ן זה. היחידה או הפסיכיאטר המחוזי רשאים לבקש לעניין זה סיוע גם מהמשטרה הצבאית.

הקמת צוות לטיפול בחייל

תוקף סעיפים 17, 19 – 1 – 24 מ-11 ביולי 2017

17. חיווה גורם ברה"ן דעתו, כי אין להביא את החייל לבדיקה או לאשפוז באופן דחוף, או שהפסיכיאטר המחוזי מצא, כי אין עילה להורות על בדיקה כפויה או על אשפוז כפוי, יפעל מפקד היחידה כמפורט בסעיפים 18–24.
18. מפקד היחידה אחראי להקים צוות לטיפול באירוע.
19. מפקד היחידה יהיה יו"ר הצוות, ובנוסף, יפנה לגורמים שיפורטו להלן, לצורך מינוי נציג מטעמם בצוות:
- א. רמ"ח ברה"ן.
- א. מקמצר"ר רמ"ח האג"ם והמקצועות.
- ב. מפצר"ר תצ"ר.
20. מפקד היחידה יעדכן את רמ"ט אכ"א, על הקמת הצוות ועל התקדמות עבודתו.
21. צוות הטיפול באירוע ילווה את המשך הטיפול בחייל, עד שיוסר החשש למעשה אובדני על ידו.
22. צוות הטיפול יבחן את מכלול אפשרויות הטיפול בחייל, לרבות האפשרויות המפורטות להלן:
- א. הוראה על טיפול או על אשפוז כפוי ייתן הפסיכיאטר המחוזי בלבד, כאמור בחוק הטיפול בחולי נפש ובהנחיות מרכז ברה"ן.

- ב. שחרור החייל מטעמי אי-התאמה (בפניו או שלא בפניו) - בהתאם להק"א 30-01-07 "ועדות התאמה לשירות – חוגרים בישרות חובה".
- ג. נעדר החייל מהשירות שלא ברשות - המשך הטיפול בחייל ייעשה, בהתאם לפקודות צה"ל העוסקות בטיפול בנפקדים ועריקים.
- ד. הוראה על מעצר החייל כאמור, ייתן נציג הפרקליטות הצבאית בלבד.
23. לאחר סיום הטיפול באירוע, יכין מפקד היחידה סיכום המתעד את אופן הטיפול לצורך הפקת לקחים.
24. סיכום האירוע יועבר לרמ"ט אכ"א ולידיעת רמ"ח ברה"ן, התצ"ר וסגן הקמצ"ר ורמ"ח האג"ם והמקצועות במקמצ"ר.

תוקף סעיפים 25 - 29 מ-11 ביולי 2017

הדרכה בנושאים איתור סימני מצוקה והכשרת 'שומרי סף' וערבות הדדית

25. כל יחידות צה"ל –
- ג. הסברה בנושא איתור סימני מצוקה והכשרת 'שומרי סף' תימסר בכל יחידות צה"ל אחת לשנים עשר חודשים ולכל הסגל הפיקודי של היחידה.
- ד. הסברה בנושא הערבות ההדדית תימסר בכל יחידות צה"ל אחת לשנים עשר חודשים ולכל חיילי היחידה.
- ה. שלישי היחידה יתעד את מועדי ההסברות ואת רשימת החיילים שהשתתפו בהן.
26. יחידות הדרכה והכשרה – הסברה בנושא "איתור סימני מצוקה והכשרת 'שומרי סף' תימסר, כתוכן חובה, בכל הכשרה בצה"ל. שלישי היחידה יתעד את מועד ההסברה ואת רשימת החיילים שהשתתפו בה.
27. קביעת התכנים בנושאים איתור סימני מצוקה והכשרת 'שומרי סף' וערבות הדדית, כאמור בסעיפים 25 ו-26, נתונה לאחריותם הבלעדית של גורמי ברה"ן.
28. זהות מוסרי ההסברות –
1. איתור סימני מצוקה והכשרת 'שומרי סף':
- (1) ביחידות שבהן בעל תפקיד בתחום ברה"ן תימסר ההסברה בידי אותו גורם ברה"ן;
- (2) ביחידות שאין בהן בעל תפקיד בתחום ברה"ן תימסר ההסברה בידי קצין שהסמיכו לכך מפקד היחידה. על הקצין לקבל הדרכה בנושא מטעם מרפאת ברה"ן המרחבית.

ז. ערבות הדדית

- 1) ההסברה תימסר בידי גורמי פיקוד מדרגת רס"ן.
  - 2) ביחידות ההדרכה ההסברה תימסר בידי מפקדי הפלוגות או מפקדי הקורסים.
29. ביחידות ההדרכה ההסברות יינתנו בנפרד לסגל ההדרכה ולחניכים.